

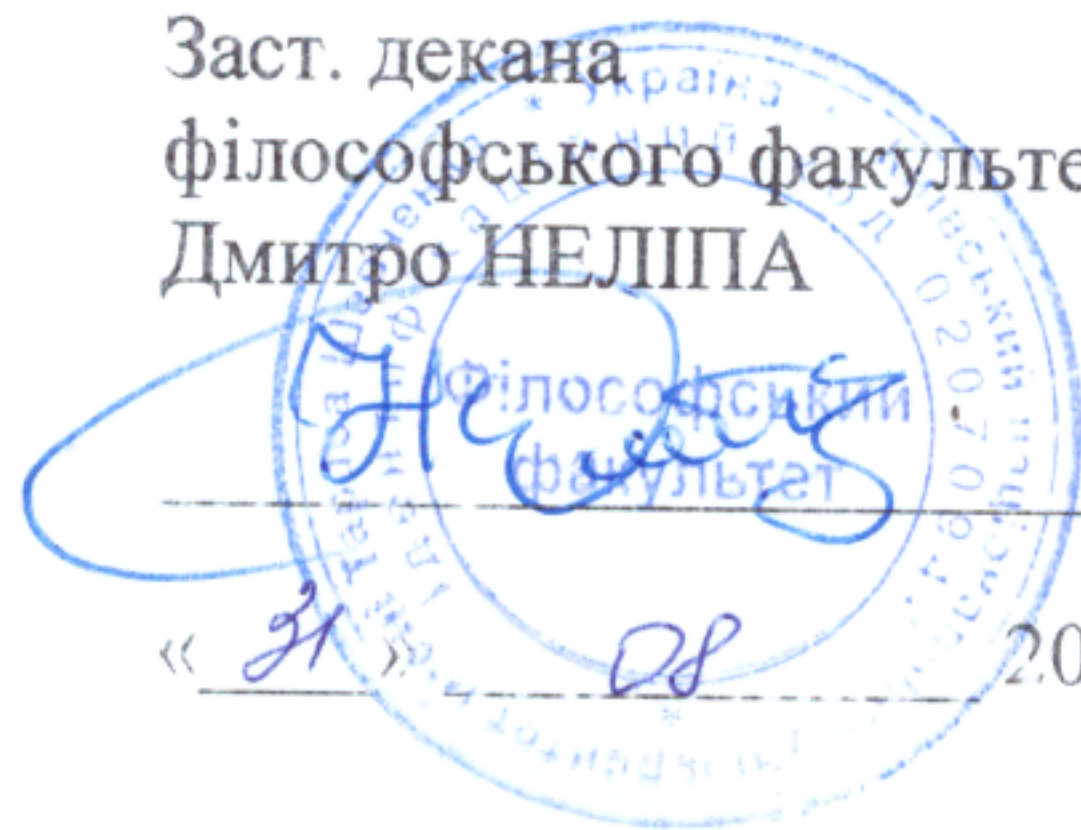
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет

Кафедра релігієзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заст. декана
філософського факультету
Дмитро НЕЛПА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРАВОВІ СИСТЕМИ РЕЛІГІЙ

для студентів

галузь знань	03 Гуманітарні науки
спеціальність	031 Релігієзнавство
освітній рівень	другий (магістерський)
освітня програма	Релігієзнавство
спеціалізація	-
вид дисципліни	вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	<u>2022/2023</u>
Семестр	III
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: Шавріна Ірина Валентинівна, к. філос.н., доцент кафедри релігієзнавства

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.

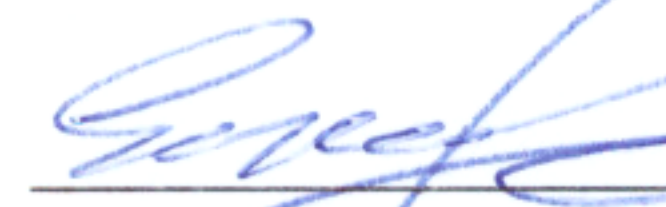
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.

Розробники: Шавріна Ірина Валентинівна, ~~к~~ філос. н., доцент кафедри релігієзнавства

Затверджено

« 29 » 08 2022 р.

Зав. кафедри релігієзнавства

 (Євген ХАРЬКОВЩЕНКО)

Протокол № 1 від « 29 » серпня 2022 р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від « 31 » серпня 2022 року № 2

Голова науково-методичної комісії (Ірина МАСЛІКОВА.)

« 31 » 08 2022 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – розкрити теоретичні та практичні особливості осмислення правових аспектів буття релігії як суспільного феномену. Через аналіз конкретно-історичних форм релігій виокремити внутрішній комплекс системи норм права в релігіях, функції та способи їх практичного втілення. Проаналізувати світські джерела права спрямовані на регулювання державно-конфесійних стосунків.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

2.1. В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**:

- особливості теоретичного аналізу нормативних систем релігій;
- основні підходи до визначення місця та ролі систем релігійного права в процесі релігієгенези та формування національних спільнот;
- основні характеристики релігійних правових систем світу;
- особливості функціонування релігійного права;

2.2 **вміти**:

- визначати особливості ідентифікації систем норм права релігій;
- визначати місце системи права в релігіях у їх конкретно-історичних типах;
- визначити роль релігійного фактору у формуванні особливостей релігійного світогляду;
- визначати об'єкт, предмет, методи правового регулювання в релігійних традиціях світу;
- аналізувати особливості правозастосовної практики в релігійних традиціях.

2.3. **Володіти елементарними навичками** наукового дослідження та управління інформацією; ведення дискусії, критичного ставлення та прогнозування стосовно світоглядних, релігієзнавчих, культурних подій та явищ; використання іншомовних фахових релігієзнавчих та інформативних джерел.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «*Правові системи релігій*» знайомить студентів зі специфікою сприйняття правології релігії та релігійного права в конфесійно-інституційному (церковному) законодавстві та гуманітарній науці.

4. Завдання (навчальні цілі) – ознайомити студентів з історією, основними характеристиками та особливостями формування та функціонування релігійних нормативно-правових систем та найпоширеніших моделей державно-конфесійних відносин.

- розглянути особливості застосування міждисциплінарного методу при вивченні правових феноменів на прикладі аналізу конкретно-історичних форм релігійного права;

- розкрити особливості інтерпретації релігійного права та проаналізувати його конфесійні особливості;

- розглянути релігійне право як невід'ємну складову практики релігійного життя будь-якої конфесії;

- ознайомити студентів з історією формування релігійних правових норм;

- охарактеризувати суть світської моделі державно-конфесійних відносин;

- сформувати у студентів цілісне уявлення про особливості та зміст різних форм релігійного права

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ЗК 2. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 7. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК 1. Здатність критично осмислювати проблеми у сфері релігієзнавства і на межі галузей знань, аналізувати наукові здобутки та результати релігієзнавчих напрямів і шкіл.

ФК 2. Здатність осмислювати релігію як соціальне явище, інтегрувати знання у сфері релігієзнавства та застосовувати їх у різних сферах суспільної діяльності.

ФК 8. Здатність надавати експертно-аналітичну оцінку та прогнозувати потенційні можливості використання релігії з метою деструктивного впливу на свідомість і психіку людей, розпізнавати найбільш поширені маніпуляційні стратегії.

ФК 11. Здатність управляти робочими або навчальними процесами у галузі гуманітарних наук, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів.

ФК 12. Здатність планувати і виконувати наукові дослідження у сфері релігієзнавства

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	сутність релігійних правових систем	Лекції, самостійна робота	письмова контрольна робота	10
1.2	Структуру та наповнення релігійних правових систем	Лекції, самостійна робота	Письмова робота, письмова контрольна робота	10
1.3	суспільно-політичні та теоретичні умови досліджень взаємодії релігійних правових систем	Лекції, самостійна робота	письмова контрольна робота	10
1.4	Актуальність змін і видозмін різних видів релігійного права	Лекції, самостійна робота	Письмова робота, письмова контрольна робота	10
	Вміти:			
2.1	демонструвати знання спеціалізованої літератури з курсу	Самостійна робота	письмова контрольна робота, письмова робота	10
2.2	характеризувати особливості творчого доробку представників різних освітніх осередків	Лекції, самостійна робота	Письмова робота, письмова контрольна робота	10
2.3	аналізувати питання свободи волі та моральної відповідальності в творах представників академічної думки	Лекції, самостійна робота	Письмова робота, письмова контрольна робота	10
	здійснювати пошук, систематизацію	Самостійна	Письмова	10

2.4	та інтерпретацію додаткової інформації, необхідної для вивчення проблематики курсу	робота	робота	
	комунікація:			
3.1	презентувати результати здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій	Самостійна робота	Письмова робота	5
3.2	формулювати і аргументувати власну думку в ході дискусії з проблем морального спрямування; вести полеміку стосовно даних питань на основі володіння категоріально-поняттєвим апаратом курсу	Самостійна робота	Письмова робота	5
	автономність та відповідальність:			
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу стосовно питань курсу	Самостійна робота	Письмова робота	10

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	4.1
	Програмні результати навчання										
ПРН 2. Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової й усної комунікації, в тому числі для наукового і професійного спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.			+	+	+					+	
ПРН 6. Ефективно взаємодіяти у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різних рівнів, релігійними організаціями, віруючими й невіруючими особами.		+					+		+	+	
ПРН 8. Систематизувати факти релігійного життя суспільства, інтерпретувати релігійні події та явища на основі розуміння специфіки впливу релігії на суспільні процеси.		+	+		+	+	+	+	+	+	+
ПРН 10. Приймати ефективні рішення при розв'язанні складних задач і проблем релігієзнавства та у ширших контекстах, зокрема в умовах неповної інформації та суперечливих вимог.	+			+	+	+	+	+	+	+	

7. Схема формування оцінки:

7.1. Форми оцінювання

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (**знання 1.1 – 1.4**), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (**вміння 2.1-2.4**);

(комунікація 3.1-3.2); (автономність та відповідальність 4.1), що складає 60% загальної оцінки.

Оцінювання семестрової роботи:

1. **Самостійна робота №1 (письмова робота.** Вплив глобалізації на релігійні правові системи): РН 1.2, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 4.1 – 24 / 40 балів
3. **Самостійна робота №2 (письмова робота «Специфіка взаємодії релігійного індуського права із сучасним світським правом Індії» / тема на вибір студента):** РН 1.2, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 4.1 –24 / 40 балів

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усього навчального курсу. Загальна оцінка за семестр складається із балів, отриманих за дві самостійні роботи (письмова робота за темою). Всі види робіт за семестр мають у підсумку:

- в максимальному вимірі 80 балів
- в мінімальному вимірі 48 балів

Підсумкова контрольна робота в письмовій формі - РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3 – 12 / 20 балів

Підсумкове оцінювання у формі заліку:

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів за систематичну роботу впродовж семестру з урахуванням підсумкової контрольної роботи. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання.

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж критичний мінімум – 60 балів, для одержання заліку необхідно обов'язково відпрацювати пропущені теми в письмовій формі та здати/надіслати електронною поштою викладачу.

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестрову роботу (мінімум 48, максимум 80 балів) та підсумкової контрольної роботи (мінімум 12, максимум 20 балів).

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	Підсумкова контрольна робота	Підсумкова оцінка з дисципліни
<i>Мінімум</i>	48	12	60
Максимум	80	20	100

7.2 Організація оцінювання:

Семестрова робота		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 бали	Max – 80 балів
Самостійна робота	№ 1 Письмова робота: Вплив глобалізації на релігійні правові системи	«24» x 1 = 24	«40» x 1 = 40
	№ 2 до тем 6, 9: Письмова робота: Специфіка взаємодії релігійного індуського права	«24» x 1 = 24	«40» x 1 = 40

	із сучасним світським правом Індії.		
Підсумкова контрольна робота	До тем 9-10	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Підсумкова оцінка з дисципліни		60	100

Критерії оцінювання:

1. Самостійна робота № 1, 2 (письмові роботи):

40-31 балів студент у повному обсязі володіє матеріалом, вільно та аргументовано його презентує, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість здійсненого дослідження

30-15 балів - студент у достатньому обсязі володіє матеріалом, вільно його презентує, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження. Допускаються несуттєві неточності

16-0 балів - в цілому володіє матеріалом, але фрагментарно та поверхово його презентує, не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань. Робота містить суттєві помилки.

2. Підсумкова контрольна робота:

20-16 балів студент у повному обсязі володіє матеріалом, вільно та аргументовано його презентує, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість підсумкової контрольної роботи

15-11 балів - студент у достатньому обсязі володіє матеріалом, вільно його презентує, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність написання підсумкової контрольної роботи. Допускаються несуттєві неточності

10-6 балів - в цілому володіє матеріалом, але фрагментарно та поверхово його презентує, не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань. Робота містить суттєві помилки. Демонструє не самостійність у виконанні завдань.

5-0 балів - Робота містить суттєві помилки. Демонструє не самостійність у виконанні завдань.

7.3 Шкала відповідності:

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
1	Тема 1. Вступ у дисципліну. Поняття та завдання дисципліни.	3		2
2	Тема 2. Поняття, класифікація та різноманітність сучасних правових систем сучасності	3		4
3	Тема 3. Загальна характеристика правових систем релігійного типу.	2		4
4	Тема 4. Канонічне право.	3		4
5	Тема 5. Основи мусульманського права.	3		4
6	Індивідуальна самостійна робота №1: Письмова робота: Вплив глобалізації на релігійні правові системи			13
7	Тема 6. Характерні риси індуського права	2		4
8	Тема 7. Основи іудейського права	2		4
9	Тема 8. Загальна характеристика правових систем Далекого Сходу.	3		4
10	Тема 9. Змішані правові системи.	3		4
11	Індивідуальна самостійна робота №2: Специфіка взаємодії релігійного індуського права із сучасним світським правом Індії.			17
12	Підсумкова контрольна робота	2		
	ВСЬОГО	26		64

Загальний обсяг **90 год.**, в тому числі:

Лекцій – **26 год.**

Самостійна робота - **64 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Лук'янов Д. В. Релігійні правові системи в сучасному світі : монографія / Дмитро Лук'янов. – Х. : Право, 2015. – 352 с.
2. Лубський В. І. Мусульманське право: Навч. посібник, 1997
3. Лубський В.І., Горбаченко Т.Г. Козленко В.М., Лубська М.В. Канонічне право: Навчально-методичний посібник.-К.: Фітосоціоцентр, 2007.-387 с.
4. Лубська М.В. Фатюшина Н.Ю. Канонічне шлюбно-сімейне право: Навч. посібник.- К., 2003.-94 с.
5. Остроумов М. Очерк православного церковного права.-Харьков, 1983.-231 с.

6. Лук'янов Д.В. Релігійні правові системи // Погребняк С.П., Лук'янов Д.В., Биля-Садабаш І.О. Порівняльне правознавство/ За ред. НАПрН України О.В. Петришина Х.: "Право" 2012
7. Мельничук О.П. Міжнародно-правові стандарти забезпечення прав людини у сфері релігії. Право та державне управління. 2019. № 4. С. 45-51
8. Швед З.В. Епістеміологічні особливості інтерпретації поняття релігійне право // Практична філософія. К., 2014. – № 4. – С. 164-170.
9. Швед З.В. Конкретно-історичні форми реалізації принципів правосуддя / З.В. Швед // Інтернаціоналізація наукового пошуку: перспективи та проблеми. – Частина І (економічні, юридичні, педагогічні науки): Міжнародна конференція. 28 грудня 2013 року. – К.: Центр наукових публікацій, 2013. – С. 88-91.
10. Швед З.В. Легітимація релігійного права та свободи в іудаїзмі // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія. – 2011. – 103. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». – С. 54-57.
11. Швед З.В. Правова система іудаїзму // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. / Гол. ред.. В.М.Вашкевич. – К.: ВІР УАН, 2013. – № 72 (8) (травень). – С. 388-392.
12. Швед З.В. Релігійний синкретизм та правова система Японії // Політологічний вісник. Збірник наук. праць. – К.: «ІНТСА», 2013. – Вип. 69. – С. 140-151
13. Швед З.В. Філософсько-правовий аналіз запозичень у формуванні нормативних систем / З.В. Швед // Політологічний вісник. Збірник наук. праць. – К.: «ІНТСА», 2014. – Вип. 72. – С. 7-17
14. Элон М. Еврейское право. – С-Пб.: Юридический центр Пресс, 2002. – 609 с.
15. Яроцький П. Соціальна доктрина католицизму // Філософська і соціологічна думка. – 1992. – № 12. – С.62-78

Додаткова:

1. Haidt J. The new synthesis in moral psychology / J. Haidt // Science. – 2006. – Vol. 316. – P. 998-1001.
2. Beal John P., Coriden James A., Green Thomas J. New commentary on the code of canon law: Study edition. – Mahwah, NJ: Paulist Press, 2002. – 1984 p.
3. Coriden James A., Green Thomas J., Heintschel Donald E. The code of canon law: a text and commentary. Study edition. – Mahwah, NJ: Paulist Press, 1986. – 1184 p.
4. Hartmann W., Pennington K. The History of Medieval Canon Law in the Classical Period, 1140-1234: From Gratian to the Decretals of Pope Gregory IX. – Washington, D.C.: The Catholic University of America Press, 2008 – 442 p.
5. Hartmann, W., Pennington K. The History of Byzantine and Eastern Canon Law to 1500 – Washington, D.C.: The Catholic University of America Press, 2012. – 400 p.
6. Religion in international relations. The return from exile / Ed. P.Hatzopoulos, F.Petito. – N.Y.: Palgrave Macmillan, 2003.
7. Rivers J. The law of organized religions: between establishment and secularism / Julian Rivers. – Oxford: Oxford University Press, 2010. – 368 p.
8. Mortimer R. C. Western Canon Law. – London: A. and C. Black, 1953. – 92 p.
9. Neusner J. The historical event as a cultural indicator: History and theory. - Middletown, 1991 Vol. 30, № 2. – P. 136-152
10. Rabinowicz Harry M. The World of Hasidism. Vallentine, Mitchell - London, 1970. – 271 p.
11. The Encyclopedia of Religion. Second edition /Ed. by J.Jones. Thomson Gale, 2005. – Vol. 1 – 14.